

Сборник съдебна практика

Съединени дела C-391/16, C-77/17 и C-78/17

М
срещу
Ministerstvo vnitra

и

Х

и

Х

срещу
Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides

(Преюдициални запитвания, отправени от Nejvyšší správní soud и Conseil du contentieux des étrangers)

Решение на Съда (голям състав) от 14 май 2019 година

„Преюдициално запитване — Пространство на свобода, сигурност и правосъдие — Политика относно убежището — Международна закрила — Директива 2011/95/ЕС — Статут на бежанец — Член 14, параграфи 4—6 — Отказ за предоставяне или отнемане на статута на бежанец в случай на заплаха за сигурността или за обществото в приемащата държава членка — Валидност — Член 18 от Хартата на основните права на Европейския съюз — Член 78, параграф 1 ДФЕС — Член 6, параграф 3 ДЕС — Женевска конвенция“

1. *Преюдициални въпроси — Компетентност на Съда — Обхват — Преценка на валидността на Директива 2011/95 с оглед на член 78, параграф 1 ДФЕС и на член 18 от Хартата на основните права на Европейския съюз, които препращат към Женевската конвенция — Включване (член 19, параграф 3, буква б) ДЕС; член 78, параграф 1 ДФЕС и член 267, първа алинея, буква б) ДФЕС; Женевска конвенция за статута на бежанците; член 18 от Хартата на основните права на Европейския съюз; член 14, параграфи 4—6 от Директива 2011/95 на Европейския парламент и на Съвета)*

(вж. т. 71—75)

2. *Контрол по границите, убежище и имиграция — Политика относно убежището — Статут на бежанец или статут на субсидиарна закрила — Директива 2011/95 — Качество на бежанец — Понятие — Гражданин на трета държава или лице без гражданство, което отговаря на материалните условия, съдържащи се в глава III от*

посочената директива — Качество на бежанец, което зависи от официалното признаване на това качество чрез предоставянето на статут на бежанец — Липса (член 1, раздел А от Женевската конвенция за статута на бежанците; член 2, букви б), г) и д) от Директива 2011/95 на Европейския парламент и на Съвета)

(вж. т. 86, 89, 91 и 92)

3. *Контрол по границите, убежище и имиграция — Политика относно убежището — Статут на бежанец или статут на субсидиарна закрила — Директива 2011/95 — Отнемане, прекратяване или отказ за подновяване на статут на бежанец — Заплаха за сигурността или за обществото в приемащата държава членка — Последици — Изгубване на качеството на бежанец — Липса (член 1, раздел А от Женевската конвенция за статута на бежанците; член 2, буква г) и член 14, параграфи 4—6 от Директива 2011/95 на Европейския парламент и на Съвета)*

(вж. т. 97—100)

4. *Контрол по границите, убежище и имиграция — Политика относно убежището — Статут на бежанец или статут на субсидиарна закрила — Директива 2011/95 — Отнемане, прекратяване или отказ за подновяване на статут на бежанец — Заплаха за сигурността или за обществото в приемащата държава членка — Преценка на валидността на Директива 2011/95 с оглед на член 78, параграф 1 ДФЕС и на член 18 от Хартата на основните права на Европейския съюз, които препращат към Женевската конвенция — Валидност (член 78, параграф 1 ДФЕС; Женевска конвенция за статута на бежанците; член 18 от Хартата на основните права на Европейския съюз; член 14, параграфи 4—6 от Директива 2011/95 на Европейския парламент и на Съвета)*

(вж. т. 110—112 и диспозитива)

Резюме

Разпоредбите на Директивата за бежанците относно отмяната и отказа за предоставяне на статут на бежанец поради основания, свързани със защитата на сигурността или на обществото в приемащата държава, са валидни

В решение М и др. (Отнемане на статута на бежанец) (С-391/16, С-77/17 и С-78/17), постановено на 14 май 2019 г., големият състав на Съда се произнася по валидността на член 14, параграфи 4—6 от Директива 2011/95¹, който уточнява хипотезите, в които държавите членки могат да отнемат или да откажат да предоставят статут на бежанец с оглед на член 78, параграф 1 ДФЕС и на член 18 от Хартата на основните права на Европейския съюз, които препращат към Женевската конвенция². Това решение е постановено във връзка с три спора между граждани на трети държави, от една страна, и

¹ Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила (ОВ L 337, 2011 г., стр. 9).

² Конвенцията за статута на бежанците, подписана в Женева на 28 юли 1951 г.

съответните компетентни национални органи, от друга, по повод на отнемането на техния статут на бежанец или отказа да им се предостави такъв от посочените органи, с мотива че са били осъдени за особено тежки престъпления и че представляват опасност за сигурността или за обществото на съответната държава. По-специално Съдът се произнася по въпроса дали член 14, параграфи 4—6 от тази директива води до лишаване на такива граждани на трета държава, които отговарят на материалните условия, предвидени в член 2, буква г) от посочената директива, от качеството „бежанец“ и дали по този начин нарушава член 1 от Женевската конвенция.

Най-напред Съдът приема, че е компетентен да се произнесе по трите преюдициални запитвания. Той отбелязва, че макар Съюзът да не е договаряща страна по Женевската конвенция, член 78, параграф 1 ДФЕС и член 18 от Хартата на основните права му налагат задължението да спазва правилата на тази конвенция, така че по силата на посочените разпоредби от първичното право Директива 2011/95 трябва да зачита тези правила и Съдът е компетентен да разгледа валидността на член 14, параграфи 4—6 от тази директива с оглед на тези разпоредби.

По-нататък Съдът приема, че разпоредбите на член 14, параграфи 4—6 от посочената директива подлежат на тълкуване, което гарантира, че предвиденото в Женевската конвенция минимално равнище на закрила не е накърнено, както се изисква съгласно член 78, параграф 1 ДФЕС и член 18 от Хартата на основните права, и заключава, че тези разпоредби са валидни.

В това отношение Съдът уточнява, на първо място, че макар Директива 2011/95 да установява нормативна система, съдържаща понятия и критерии, общи за държавите членки, а следователно и за Съюза, тя все пак се основава на Женевската конвенция и целта ѝ е по-специално да се спазва изцяло член 1 от тази конвенция. Така определението за бежанец, съдържащо се в член 2, буква г) от Директива 2011/95, по същество възпроизвежда определението по член 1, раздел А от Женевската конвенция. От своя страна „статут на бежанец“ по смисъла на член 2, буква д) от тази директива съответства на формалното признаване на качеството „бежанец“, което има декларативен, а не конститутивен характер, а съгласно член 13 от посочената директива това означава, че гражданин на трета държава или лице без гражданство, което отговаря на материалните условия, съдържащи се в глава III от същата директива, има въз основа на самия този факт качеството на бежанец по смисъла на член 2, буква г) от нея и на член 1, раздел А от посочената конвенция, като в това отношение държавите членки не разполагат с право на преценка. Освен това Съдът отбелязва, че предоставянето на статут на бежанец води до това, че по силата на член 2, буква б) от Директива 2011/95 съответният бежанец се ползва от международна закрила по смисъла на тази директива, така че този бежанец има всички права и предимства, предвидени в глава VII от посочената директива, в която глава се съдържат права, равностойни на тези по Женевската конвенция, и права, осигуряващи по-висока степен на защита, които нямат съответствие в тази конвенция. Предвид тези съображения Съдът приема, че качеството „бежанец“ по смисъла на член 2, буква г) от Директива 2011/95 и на член 1, раздел А от посочената конвенция, не зависи от официалното признаване на това качество чрез предоставяне на „статут на бежанец“ по смисъла на член 2, буква д) във връзка с член 13 от тази директива.

На второ място, след като констатира, че правото на Съюза предвижда за бежанците, които се намират в една от хипотезите по член 14, параграфи 4 и 5 от Директива 2011/95, по-широка закрила от гарантираната в Женевската конвенция, Съдът отбелязва, че

посоченият член 14, параграфи 4 и 5 не може да се тълкува в смисъл, че в контекста на системата, въведена с тази директива, отнемането на статута на бежанец или отказът за предоставянето му води до това, че гражданинът на трета държава или съответното лице без гражданство, които отговарят на условията по член 2, буква г) от посочената директива във връзка с разпоредбите на глава III, изгубва качеството си на бежанец по смисъла на посочения член 2, буква г) и на член 1, раздел А от Женевската конвенция. Всъщност обстоятелството, че съответното лице попада в някоя от хипотезите по член 14, параграфи 4 и 5 от същата директива, не означава, че това лице вече не отговаря на материалните условия, от които зависи качеството на бежанец, свързани с наличието на основателно опасение от преследване в неговата страна на произход. В този случай посоченото лице несъмнено се оказва лишено от посочения статут, нещо повече — поради това няма всички права и предимства по глава VII от Директива 2011/95. Както обаче е предвидено изрично в член 14, параграф 6 от посочената директива, това лице се ползва или продължава да се ползва от някои права, предвидени в Женевската конвенция, което потвърждава, че то има или продължава да има качеството на бежанец по-специално по смисъла на член 1, раздел А от тази конвенция, въпреки отнемането на същия статут или отказа за предоставянето му.

На последно място, що се отнася до последната разпоредба, Съдът е приел, че тя предвижда задължение за държавата членка, която използва възможностите, предвидени в член 14, параграфи 4 и 5 от Директива 2011/95, да предостави на съответния бежанец, който се намира на територията на същата държава членка, най-малкото възможността да се ползва от правата, залегнали в Женевската конвенция, към които изрично препраща посоченият член 14, параграф 6, както и правата, предвидени в посочената конвенция, за които не се изисква законно пребиваване. Освен това Съдът подчертава, че последната разпоредба в никакъв случай не може да се тълкува в смисъл, че води до това да насърчава държавите членки да се освободят от международните си задължения, произтичащи от посочената конвенция, като ограничат правата, които тези лица черпят от същата конвенция. Освен това Съдът добавя, че прилагането на член 14, параграфи 4—6 от тази директива не изключва задължението за съответната държава членка да спазва релевантните разпоредби на Хартата на основните права.

В заключение Съдът подчертава, че докато при действието на Женевската конвенция спрямо лицата, попадащи в някоя от хипотезите, описани в член 14, параграфи 4 и 5 от Директива 2011/95, се прилага на основание член 33, параграф 2 от тази конвенция мярка за връщане или за експулсиране към страната им на произход, дори когато животът или свободата им е застрашен(а), за разлика от това тези лица не могат на основание тази директива да подлежат на връщане, ако това би ги изложило на опасност от нарушаване на основните им права, заложи в член 4 и член 19, параграф 2 от Хартата на основните права. Несъмнено спрямо тези лица може в съответната държава членка да се постанови решение за отнемане на статута за бежанец по смисъла на член 2, буква д) от посочената директива или решение за отказ да им се предостави такъв статут, но приемането на такива решения не може да засегне качеството им на бежанец, когато отговарят на материалните условия, за да бъдат разглеждани като бежанци по смисъла на член 2, буква г) от същата директива във връзка с разпоредбите на глава III от нея, а следователно и по член 1, раздел А от Женевската конвенция.